

Les persones grans i els seus drets humans

Aproximadament el setze per cent de les persones majors de seixanta anys han experimentat una forma de maltractament, xifra que s'espera que augmenti amb el creixement de la població envellida.

El 16 de desembre de 1991, l'Assemblea General de les Nacions Unides (resolució 46/91) va adoptar els principis de les Nacions Unides a favor de les persones d'edat. Entre d'altres, van destacar els principis d'independència (que les persones majors puguin residir en el seu propi domicili per tant temps com sigui possible, tinguin accés a programes educatius i de formació adequats, a l'alimentació, vestimenta, atenció de salut, tenir l'oportunitat de treballar, etc.), de participació (que puguin romandre integrades en la societat, participar activament en la formulació i aplicació de polítiques que els afectin, prestar serveis a la comunitat, formar moviments o associacions de persones d'edat avançades), de cuidar (poder gaudir de les cures i la protecció de la família i la comunitat, tenir accés a serveis d'atenció a la salut, a serveis socials i jurídics, poder gaudir dels seus drets humans i llibertats fonamentals quan resideixin en llars o institucions, etc.), d'autorealització (poder desenvolupar plenament el seu potencial, accedir als recursos educatius,

culturals, etc.) i de dignitat (rebre un tracte digne i poder viure amb dignitat i seguretat i veure's lliures d'explotacions i maltractes físics o mentals). També es va exhortar als governs al fet que incorporessin aquests principis en els seus programes nacionals. No obstant això, les persones majors no són un grup homogeni i els reptes que afronten quant a la protecció o gaudi dels seus drets humans varia considerablement depenent del territori o el dret afectat.

A més, es continua observant una gran manca pel que respecta als mecanismes de protecció adequats i llacunes en les polítiques i programes que aborden la situació de les persones ancianes. Conseqüentment, segons Nacions Unides, aproximadament el setze per cent de les persones majors de seixanta anys han experimentat alguna forma de maltractament, xifra que segurament augmentarà amb el creixement de la població envellida. Per això, en aquest article s'observaran els drets humans de les persones majors, la seva

violació i els mecanismes implementats o que es poden implementar per a respectar-los i combatre l'edatisme.

Font: diainternacionalde.com

Qui es considera que és persona gran?

Nacions Unides entén que una persona entra en el que es considera com a població envellida en complir 60-65 anys. No obstant això, la realitat és que l'edat avançada és un constructe social, que canvia segons els contextos i situacions. Per tant, per entendre que una persona té una edat avançada també s'ha de tenir en compte el context específic de la persona i el dret humà afectat. Per aquesta raó una persona de 50 anys pot ser vista com a major en l'àmbit laboral i patir discriminació quan sol·licita un nou lloc de treball, però no considerar-se major en l'àmbit social o mèdic¹.

Els drets humans de les persones grans i les seves violacions:

L'edatisme o discriminació d'edat és la discriminació per motius d'edat, la forma en què pensem, sentim i actuem cap als altres i cap a nosaltres mateixos en funció de l'edat, i que ha de ser entès com una violació dels drets humans profundament arrelada. En efecte, es tracta d'un fenomen que ha sorgit en l'actualitat en un context d'envelliment demogràfic, en el qual el nombre de persones en situació de vulnerabilitat i que són sistemàticament discriminades es troba en augment².

L'Oficina d'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans tracta de garantir que els grups de població més desatesos tinguin un tractament específic en relació amb els drets humans i que els governs adoptin totes les mesures necessàries per a protegir i promoure aquests drets. En 2011 el Secretari General per a l'Assemblea va realitzar un informe (A/66/173), en el qual es van examinar per primera vegada els problemes i desafiaments en el camp dels drets humans de les persones grans. Van destacar com a desafiaments la discriminació per edat (que pot combinar-se amb altres tipus de discriminacions), la pobresa (la falta d'habitatge adequat, de malnutrició, d'atenció mèdica), la violència i l'abús

¹ Redacció Amnistia Internacional. (2024) *Derechos de las Personas mayores*. Amnistia Internacional.

² Redacció HelpAge. (2024) *Convención internacional sobre los derechos de las personas mayores*. HelpAge.

(la violència física, emocional, sexual o l'explotació econòmica, ja sigui per part de familiars o persones de confiança), i la falta de serveis i mesures específiques (les persones majors requereixen de centres de cura i atenció, programes de cura a llarg termini, serveis geriàtrics, etc. que actualment són insuficients). Ara bé, aquests no són els únics problemes que es plantegen en relació amb la violació dels seus drets.

Persones grans en els conflictes armats:

D'acord amb un informe de Human Rights Watch, els adults majors solen estar més exposats al risc de sofrir abusos durant els conflictes armats, entre ells execucions sumàries, violacions sexuals i segrestos. També són els últims a fugir, ja sigui per por de perdre la seva llar o les seves terres, discapacitats físiques, intel·lectuals o d'un altre tipus que els dificulten fugir, o perquè desconeixen quin tipus d'ajuda humanitària o assistència els espera si es desplacen. Així, per exemple, a Ucraïna l'ONU va trobar que les persones majors componien almenys el 34% de la població civil assassinada, i durant el conflicte de 2020 entre Azerbaidjan i Armènia, més de la meitat de les morts entre la població civil d'ètnia armènia van ser persones majors de 60 anys³.

Les persones grans durant el COVID-19:

Els adults majors eren els que tenien més risc de morir pel virus, així ho va advertir l'Organització Mundial de la Salut (OMS). No obstant això, milers de persones majors van perdre la vida en residències innecessàriament a causa de polítiques governamentals negligents i d'instal·lacions sanitàries amb pocs recursos. Així va passar a Bèlgica, Espanya, Itàlia i el Regne Unit, on les autoritats no van equipar adequadament les residències ni al seu personal per a contenir el virus. A més, el seu aïllament de la societat va impactar profundament en la seva salut física i mental causant, per exemple, una reducció en la seva mobilitat i funcions cognitives, depressió, pèrdua de l'apetit, etc.

Discriminació en el mercat laboral:

A partir dels 45 o 50 anys les persones que entren en desocupació observen moltes dificultats per a tornar a inserir-se en el mercat laboral, a conseqüència d'una sèrie d'estereotips que s'associen amb la vellesa.

Accés a les pensions:

El 68% de les persones grans del món reben una pensió, però en gran part d'Àfrica, Àsia i Orient Mitjà menys del 30% de les persones majors cobren una pensió. A més, en general les dones perceben pensions més baixes que els homes.

---

³ Redacció Amnistia Internacional. (2024) *Derechos de las personas mayores*. Amnistia Internacional.

Les persones grans en situacions d'emergència:

És fonamental tenir en compte les seves necessitats de planificació i resposta davant emergències, ja que solen tenir problemes de mobilitat, malalties cròniques o poden estar aïllades de la societat, cosa que pot dificultar les seves possibilitats per a accedir a l'ajuda, evacuar de manera segura o rebre a temps atenció mèdica i serveis d'assistència.

Legislació internacional per a protegir els drets de les persones majors:

Les persones majors s'enfronten a casos de discriminació que la legislació vigent no prohibeix explícitament.

S'ha començat a realitzar legislació específica nacional sobre les persones majors. A Espanya, per exemple, existeix el Dret a no ser discriminat per raó d'edat, el Dret a la vida i a la integritat física i moral de les persones grans, el Dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge de les persones grans, a la protecció de la persona gran (per mitjà de la figura jurídica de la discapacitat), a accedir a prestacions socials i assistencials, a ser atès en trobar-se en situació de dependència i altres drets relacionats amb la participació, l'oci, la cultura, etc. No obstant això,

és encara necessària una llei estatal que estableixi un model residencial que garanteixi els drets de les persones grans residents en tot l'Estat⁴.

Ara bé, no només Espanya requereix més legislació sobre aquest tema. És poc comú trobar referències específiques a les persones grans en lleis internacionals. No existeix cap tractat internacional sobre els drets de les persones grans. Conseqüentment, els drets d'aquest grup no estan prou protegits pels mecanismes de drets humans, la comunitat internacional, els governs i la societat civil⁵.

No obstant això, cal esmentar que els països d'Amèrica Llatina i el Carib sí han articulat diversos plans, estratègies, declaracions i cartes recollint el Pla d'Acció internacional de Madrid sobre l'Envelliment, aprovat en 2002 en la Segona Assemblea Mundial sobre l'envelliment amb l'objectiu d'oferir un instrument pràctic per a ajudar aquells encarregats de formular polítiques a considerar les prioritats bàsiques associades amb l'envelliment de la població.

D'altra banda, existeix el Grup de Treball de Composició Oberta sobre l'Envelliment (OEWGA), creat en 2010 per l'Assemblea General, un grup de Nacions Unides que es reuneix anualment a Nova

---

⁴ MARTÍNEZ, M.E. (2021) Discriminación etaria en el marco de los derechos humanos a la no discriminación. *Trayectorias Humanas Transcontinentales*, (10).

⁵ Redacció HelpAge. (2024) *Convención internacional sobre Los derechos de las personas mayores*. HelpAge.

York i té la finalitat d'examinar la protecció dels drets humans de les persones majors a tot el món i identificar les llacunes de protecció i la millor manera d'abordar-les, entre les quals s'inclou la possibilitat de crear una convenció internacional sobre els drets de les persones majors, cosa que moltes organitzacions internacionals insten a fer per al seu defensa i la conscienciació de l'edatisme.

El 15 de juny:

Com s'ha observat, l'abús i maltractament en la vellesa és una problemàtica global que afecta a milions de persones en l'actualitat. Per això, el 15 de juny l'ONU celebra el Dia Mundial de Presa de Consciència de l'Abús i Maltractament en la Vellesa, destacant la importància de prendre mesures concretes per a prevenir l'abús i maltractament cap a les persones grans i sensibilitzar a la societat sobre les diverses formes d'abús que pateixen, cosa realment important atès que la població envellida anirà en augment en els pròxims anys. D'acord amb l'OMS, en 2030 una de cada sis persones en el món tindrà 60 anys o més i en l'actualitat el 14% dels adults de 60 anys o més viuen amb un trastorn mental, els factors de risc del qual poden procedir de l'aïllament social o el maltractament. Per a prevenir i promoure la salut mental dels adults majors, l'OMS exposa que és essencial l'afavoriment de l'envelliment

saludable, la qual cosa implica crear entorns físics i socials que facilitin el benestar i permetin a les persones dur a terme les activitats que són importants per a elles, sense quedar aïllades de la societat⁶.

Conclusions:

La realitat és que en l'actualitat, i de manera creixent en el futur, s'observa que una gran part de la població té una edat avançada que, com s'ha observat, és discriminada per aquesta raó. Així doncs, és necessària una resposta global per a solucionar-ho. No obstant això, les formes de definir, detectar i resoldre el maltractament de les persones majors han d'emmarcar-se en el context cultural.

La veritat és que durant un temps hem deixat en l'oblit aquesta part de la població gran que pot tenir unes necessitats específiques que han de ser ateses. Quan les persones arriben a tenir una certa edat, moltes vegades les cancel·lem, les deixem de veure o de donar la importància que mereixen, deixant de costat importants idees, aportacions, persones. És fonamental que aquestes persones puguin tenir un habitatge, alimentació, cura o atenció de salut adequades, puguin participar en la societat i en la presa de decisions, etc. perquè també compten amb molta experiència i vivències que és important i útil utilitzar.

---

⁶ Redacció OMS. (2023, 20 octubre) *Salud mental de los adultos mayores*. Organización Mundial de la Salud.

Aquestes persones que, donat el número de població adulta i la disminució de naixements, en un futur segurament suposaran la majoria de la població, també han de pensar i contribuir en la societat si així ho desitgen, i comptar amb els mateixos drets i llibertats que qualsevol altra persona. No poden continuar sent víctimes de maltractament, abús i aïllament social. Per aquesta raó és necessari sensibilitzar al món sobre aquesta situació per a poder posar una solució al problema. Ha començat la conscienciació de la societat, per mitjà de la creació de dies internacionals sobre l'abús i maltractament en la vellesa; i s'ha començat a posar remei a aquesta situació amb la creació de lleis nacionals i propostes, per mitjà d'organitzacions internacionals o grups específics com la OEWGA, però encara queda camí per recórrer. Pot ser que sigui necessària la realització d'una convenció internacional, de tractats internacionals i la implementació de més lleis nacionals que regulin aquesta situació abusiva per a arribar a resultats efectius.

Adriana Monjas Alberdi

Estudiant de Dret i Humanitats

Universitat Internacional de Catalunya

Fonts de referència:

- MARTÍNEZ, M. E. (2021). Discriminación etaria en el marco de los derechos humanos a la no discriminación. *Trayectorias Humanas Transcontinentales*, (10). <https://www.unilim.fr/trahs/index.php?id=3734&lang=fr>
- Redacció Aquí Madrid. (2024, 15 juny) *La ONU llama a la acción sobre el abuso y maltrato en la vejez*. Aquí Madrid. <https://aqui.madrid/la-onu-llama-a-la-accion-sobre-el-abuso-y-maltrato-en-la-vejez/>
- Redacció Amnistia Internacional. (2024) *Derechos de las personas mayores*. Amnistia Internacional. <https://www.amnesty.org/es/what-we-do/older-people/>
- Redacció diainternacionalde. (2024, 9 juny) *Día Mundial de Toma de Conciencia del Abuso y Maltrato en la Vejez*. Diainternacionalde.com. <https://www.diainternacionalde.com/ficha/dia-mundial-abuso-maltrato-vejez>
- Redacció HelpAge. (2024) *Convención internacional sobre los derechos de las personas mayores*. HelpAge. <https://www.helpage.es/convencion-internacional/>
- Redacció Nacions Unides. (2024) *Día Mundial de Toma de Conciencia del Abuso y Maltrato en la Vejez*. Nacions Unides. <https://www.un.org/es/observances/elder-abuse-awareness-day>
- Redacció OMS. (2023, 20 octubre) *Salud mental de los adultos mayores*. Organizació Mundial de la Salut. <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-of-older-adults>
- TÜRK, V. (2024, 20 maig) *El alto Comisionado pide un mayor compromiso global en pro de los derechos de las personas de edad*. Nacions Unides. <https://www.ohchr.org/es/statements-and-speeches/2024/05/high-commissioner-calls-stronger-global-commitment-rights-older>

Publicat per

Associació per a les
Nacions Unides
a Espanya
United Nations Association of Spain

Amb el suport de

**Generalitat
de Catalunya**

ANUE no fa necessàriament com a seves les opinions expressades pels seus col·laboradors